מצורע

א. נאָך די פרשיות וועגן די דינים פון: זב[1], איש כי תצא ממנו שכבת זרע[2], נדה[3], און זבה[4] — איז די תורה מסיים (בסוף הסדרה): „זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע גו׳ והדוה בנדתה והזב את זובו לזכר ולנקבה גו״.

איז רש״י אויף דעם מפרש: „זאת תורת הזב, בעל ראי׳ אחת ומהו תורתו. ואשר תצא ממנו שכבת זרע, הרי הוא כבעל קרי טמא טומאת ערב. והזב את זובו, בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות שתורתן מפורשת למעלה״.

לערנען מפרשים[5], אז רש״י׳ס הכרח צו לערנען אז „זאת תורת הזב״ מיינט (ניט די „תורת הזב״ וועגן וועלכער עס רעדט זיך פריער אין פרשה, נאָר) „בעל ראי׳ אחת״, וואָס „תורתו״ וועט ערשט געזאָגט אין פסוק דאָ („ומהו תורתו, ואשר תצא ממנו שכבת זרע״) — איז פון דעם וואָס די תורה חזר׳ט איבער נאָכ־אַמאָל (אין דעם פסוק שלאח״ז) — „והזב את זובו (לזכר)״.

דעריבער לערנט רש״י אז די צוויי פסוקים[6] — „זאת תורת הזב״ און „הזב את זובו״ — רייַדן וועגן צוויי סוגים:

א) „זאת תורת הזב״ רעדט וועגן „בעל ראי׳ אחת״, און דאָס וואָס דער פסוק טיילט עס אויס פון זב בכלל, איז ווייל בעל ראי׳ אחת האָט אַן אַנדער דין — „ומהו תורתו״ (פון דעם „בעל ראי׳ אחת״) — „הרי הוא כבעל קרי״.

ב) „והזב את זובו״ מיינט „בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות שתורתן מפורשת למעלה״[7].

ב. מען דאַרף אָבער פאַרשטיין: דער פירוש — אַז די צוויי סוגים (אין די צוויי פסוקים דאָ) זיינען „בעל ראי׳ אחת״ און „בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות״ — האָט כו״כ שוועריקייטן בדרך הפשט[8], ווייל:

א) פאַרוואָס שטייט די „תורה״ פון בעל ראי׳ אחת ערשט בסיום הסדרה, נאָך אַלע אַנדערע סוגים (און נאָכן פסוק[9] „והזרתם את בנ״י מטומאתם גו׳״) — און ניט פריער, ביי די דינים פון זב אַדער בעל קרי[10] (ובפרט אַז ער איז דאָך

---

1) פרשתנו טו, ב ואילך.
2) שם, טז ואילך.
3) שם, יט ואילך.
4) שם, כה ואילך.
5) ראה רא״ם, ס׳ זכרון ובאר יצחק כאן. וראה קרבן אהרן לתו״כ כאן.
6) ופירושי רש״י על ב׳ הפסוקים הם המשך אחד.
7) כפרש״י לעיל (טו, ג) מ„מדרשו״. וראה בארוכה לקמן בפנים.
8) אף שלאידך — לפי פרש״י יומתק זה שהפסוק (לב) מסיים „לטמאה בה״ — שלכאורה תיבות אלו מיותרות —
כי כוונת הפסוק היא לפרש תורת הזב, שהוא טמא („לטמאה בה״) כמו „ואשר תצא ממנו גו״ (אבל — רש״י לא העתיק תיבות אלו בפירושו (אף שמסיים פירושו „טמא טומאת ערב״), ומשמע שאין זו הוכחת רש״י לפירושו).
9) טו, לא.
10) וגם: מסתימת לשון רש״י „ומהו תורתו. ואשר תצא ממנו גו״ משמע, שכוונת רש״י היא (לא להקיש זב לואשר תצא ממנו גו׳ — כמ״ש במפרשי רש״י ותו״כ כאן — כ״א) שה„ו״ד „ואשר תצא ממנו גו״ הוא כמו „ו״ו הביאור״ (ראה רש״י שמיני י׳, ט וברא״ם שם. שיחת ש״פ שמיני תשמ״א), שאינו גלאַטיק כ״כ בפשש״מ. ובפרט בנדו״ד, שבפסוק שלאח״ז נמנו עוד סוגים (בהמשך לפסוק זה), והוא״ו בהם הוי וא״ו המוסיף.

אויך אַ בעל ראי׳ אחת, און — ס׳קען דאָך ניט זיין „שתי ראיות״ סיידן ס׳געווען פריער „ראי׳ אחת״)?

ב) לפ״ז קומט אויס, אַז מ׳דאַרף מחלק זיין די וועדטער „זאת תורת״ לצדדין[11]: בשייכות צו „(תורת) הזב״ מיינט עס — דאָס פאַלגנדע, וואָס קומט שפעטער, איז „תורת הזב״; און בשייכות צו „והדוה בנדתה והזב את זובו גו״ מיינט „זאת תורת״ — דאָס געזאָגט פריער („המפורשת למעלה״)!

ג) לפ״ז איז דער סיום, דער סך־הכל פון די פריערדיקע פרשיות אינגאַנצן ניט לויטן סדר אין וועלכן זיי שטייען: פרשת זב איז געקומען פאַר „איש כי תצא ממנו שכבת זרע״ און נדה, און דאָ שטייט „והזב את זובו״ (וואָס לויט רש״י מיינט עס דער זב וואָס תורתו „מפורשת למעלה״) נאָך „והדוה בנדתה״ —

איז ניט מובן: הלמאי לערנט רש״י (וואָס איז פשוטו של מקרא[12]) אַז די צוויי סוגים זיינען „בעל ראי׳ אחת״ און „בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות״ — ער האָט געדאַרפט לערנען אַז („זאת תורת גו״ איז בלויז אַ סך־הכל פון פריער, און) „זאת תורת הזב״ מיינט „בעל שתי ראיות״ און „והזב את זובו״ — „בעל שלש ראיות״[13], ווי רש״י האָט שוין פריער געבראַכט (אין תחלת פרשת זב[14]) אַז זיי זיינען מחולקים צווישן זיך: „שתים לטומאה והשלישית מזקיקתו לקרבן״.

[און דאָס וואָס די תורה שטעלט דעם פרט פון זב בעל שלש ראיות (ניט במקומו — פאַר „ואשר תצא ממנו גו״ — נאָר) צוזאַמען מיט אַ זבה, קען מען פאַרענטפערן, אַז דאָס איז ווייל נאָר די צוויי האָבן דעם דין מיוחד (וואָס טיילט זיי אויס פון די אַלע אַנדערע סוגים דאָ)[15], אַז זיי דאַרפן האָבן אַ קרבן[16] (לכפר אויף דער טומאת הזיבה)].

ג. לכאורה וואָלט מען געקענט ענטפערן, אַז רש״י׳ן אָרט דאָ דער כפל הלשון — „והזב את זובו״ (ניט ווי אין פריערדיקן פסוק „זאת תורת הזב״ וואו דער לשון זב שטייט בלויז איין מאָל). און פון דעם נעמט רש״י, אַז דער פסוק איז דאָ מרמז אויף צוויי סוגים אין „זב״

---

11) ראה ס׳ זכרון כאן.

12) שמזה מובן שאין לומר שרש״י כותב זה מפני שכן הוא בתו״כ כאן — כי הלימוד בתו״כ [שבפסוק הוקש זב בין לבעל קרי ובין לדוה בנדתה כו׳ — ראה רבינו הלל וקרבן אהרן שם. מפרשי רש״י כאן] הוא ע״ד הדרש (ובפרט שרש״י משנה מלשון התו״כ כאן — ראה רא״ם וגו״א כאן. וראה לקמן סעיף ח ואילך).

ברש״י פסחים (סז, ריש ע״ב) דפסוק „זאת תורת הזב״ איירי בבעל ראי׳ אחת „דלא מנה בי׳ בהאי קרא אלא חדא זיבה דאזלינן בתר מניינא דקרא כדאמרינן במגילה (ח, א) מנה הכתוב שתים וקראו טמא כו׳״ — והרי רש״י הביא לעיל (טו, ג) דרשה זו (כדלקמן סעיף ג).

אבל קשה לומר שזהו ג״כ הכרחו של רש״י כאן בפירושו עה״ת (וסומך על פירושו לעיל) — כי (נוסף לזה, שא״כ הול״ל ע״ז „ומדרשו״, כמ״ש לעיל שם על הדרשה (דמגילה) שהביא — הרי) ע״ד הפשט אין לדמות פסוק(ים) דילן לפסוקים (ודרשה) דלעיל, כדלקמן הערה 26.

13) ולהעיר, שלגירסת הרא״ם וגו״א בתו״כ כאן, הפסוק „זאת תורת הזב״ קאי (גם) על בעל שתי ראיות, ו„והזב את זובו״ (רק) על בעל שלש ראיות [ומ״ש בגו״א דזה שרש״י לא כתב כן הוא מפני „שפירש הפשט״ — הרי מסיים שזהו מפני ש„לפי פשוטו (ד)זאת תורת הזב איירי בבעל ראי׳ אחת״].

14) טו, ג.

15) ע״ד זה שהדין ד„ולאיש אשר ישכב עם טמאה״ נפרט כאן בפ״ע ושלא במקומו. וראה לקמן הערה 20.

16) טו, יד־טו. שם, כט־ל.

— ע"ד[17] ווי רש"י האָט פריער אָפּ־געלערנט דעם חילוק (הנ"ל) צווישן „בעל שתי ראיות" און „בעל שלש ראיות" פון דעם כפל הלשון אין די צוויי פסוקים דאָרט: „מנה הכתוב הראשון ראיות שתים . . זב מבשרו זובו . . ומנה הכתוב השני ראיות שלש . . בזובו רר בשרו את זובו או החתים בשרו מזובו" —

און וויבאָלד אַז אין די צוויי פסוקים (צוזאַמען) ווערט געזאָגט דריי מאָל זב, דעריבער לערנט רש"י, אַז „זאת תורת הזב" מיינט „בעל ראי' אחת", און „והזב את זובו" — „בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות".

אָבער ס'איז שווער אַזוי צו לערנען, ווייל דער כפל הלשון „והזב את זובו" דאָ איז ניט אַזאַ שטאַרקער דיוק (בדרך הפשט) — ס'איז ע"ד (און נאָכמער — עס קומט בהמשך צו) דעם כפל הלשון „והדוה בנדתה"[18]; ובמילא האָט ניט קיין אָרט צו זאָגן, אַז צוליב דעם זאָל רש"י לערנען אַזאַ ווייטן פירוש (— זאָגן אַז דאָס איז פשט) אין „זאת תורת הזב ואשר גו'".

נוסף לזה: אפילו אויב מ'זאָל אָנ־נעמען אַז דער כפל הלשון („והזב את זובו") איז יע אָ דיוק אין דרך הפשט — איז אָבער דער אופן הלימוד (אַז דער כפל הלשון איז מרמז אויף צוויי סוגים) נאָר אַן ענין של מדרש

— ווי רש"י זאָגט פריער[14] ביים חילוק צווישן „שתי ראיות" און „שלש ראיות" (וואָס מ'לערנט אָפּ פון „מנה הכתוב . . ראיות שתים . . ראיות שלש") אַז דאָס איז (ניט „פשוטו", נאָר) „מדרשו" —

האָט רש"י אויך דאָ געדאָרפט מדגיש זיין, אַז זיין פירוש איז מדרשו.

ד. וי"ל דעם ביאור אין דעם:

דער לשון „זאת תורת הזב" איז ע"ד „זאת תורת העולה גו' המנחה וגו'" (מיינט אָלע עולות מנחות וכו'[19] — אָלע סוגים) לערנט רש"י אַז דאָ איז די תורה כולל און וויל מפרט זיין אָלע סוגי זב ועל הסדר: מן הקל אל החמור[20].

ועפ"ז ווערט פאָרענטפערט וואָס די תורה שטעלט „והזב את זובו לזכר" — ניט וואו עס רעדט זיך ווען זב פריער אין פרשה, נאָר מיט — „ולנקבה" זב צו־זאַמען מיט זבה, ווייל זיי האָבן ביידע דעם זעלבן חומר.

עפ"ז ווערט אָבער שווער: דאָ שטייט דאָך פריער „(תורת) הזב", פאָר „ואשר תצא ממנו גו'" — „ואשר" בתוספת ו"ו, וואָס באַוויזט אַז „הזב" דאָ איז (אויך) אַ פרט אין כללות הסוג פון „זב" — דאָרף לפ"ז אויסקומען אַז (ס'איז דאָ) אַ זב ווועלכער איז קל בדינו פון „ואשר תצא גו'"!

און וויבאָלד אַז מ'קען ניט זאָגן אַז אַ זב בעל שתי ראיות זאָל זיין גלייך ועל אחת כו"כ קל פון ואשר תצא גו'[21], מוז

---

17) ולא ממש, שהרי שם מנה הראיות, וכאן — סוגים בזב. וראה לקמן הערה 26.

18) והרי רש"י לא פירש טעם כפל לשון זה — אף שיש פירושים ע"ד הדרש (ראה תו"כ עה"פ. שבת סד, ב. נדה נד, ב).

19) פרש"י ויקרא ו, ב. שם, ז.

20) ואף שמסיים ב„ולאיש אשר ישכב עם טמאה" — אף שטומאתו אינה חמורה כ"כ כמו זב וזבה (שהרי אין צריך קרבן לכפר על טומאתו) — כי בזה יש גם איסור (כרת). ולהעיר מבחיי כאן (בטעם שסיים הכתוב עם „אשר ישכב עם טמאה").

21) שהרי זב חמור מבעל קרי, כמפורש בפרשת זב. ואין לומר שזב בעל שתי ראיות יהי' קל מבעל קרי (שטמא אף בראי' אחת).

מען זאָגן אַז „זאת תורת הזב" מיינט „בעל ראי' אחת".

ה. מען דאַרף אַבער פֿאַרשטיין וואָס רש"י זאָגט — „והזב את זובו, בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות שתורתן מפורשת למעלה":

פון דיוק לשון רש"י „בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות[22] שתורתן[23] מפורשת למעלה" איז מוכח, אַז לויט רש"י רעדט דער פסוק „והזב את זובו" וועגן צוויי סוגי זב[24] — איז ניט מובן: דער ביאור הנ"ל (סעיף ד) איז בלויז אַ הכרח אַז „זאת תורת הזב" רעדט וועגן „בעל ראי' אחת", און „והזב את זובו" — וועגן אַ זב וואָס איז חמור פון „ואשר תצא ממנו גו'" (און „והדוה בנדתה"[25]); אַבער פון וואָנעט איז דער הכרח (פון פשטות הכתובים דאָ) אַז „והזב את זובו" איז כולל צוויי סוגים — „בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות"[26]?

לכאורה קען מען ענטפערן, אַז ווי־באַלד רש"י האָט שוין פריער געבראַכט (עכ"פ אַלס „מדרשו") אַז עס זיינען פֿאַראַן צוויי סוגי זב (שתי ראיות און שלש ראיות), איז ער מפרט דאָ (נאָכ־אַמאָל) די צוויי סוגים.

אַבער עס איז ניט גלאַטיק לשון רש"י „שתורתן מפורשת למעלה" — אַז זייערע דינים, וואָס דאָס מיינט במילא אויך די חילוקים שביניהם[24], איז „מפורשת למעלה": מ'האָט געדאַרפט זאָגן „תורתן נדרשת למעלה", ווי רש"י אַליין זאָגט „למעלה" — אַז דער חילוק צווישן שתי ראיות ושלש ראיות איז (ניט פשוטו פון די פסוקים, נאָר) „מדרשו"?

ו. איז דער ביאור אין דעם: דאָס וואָס רש"י פריער ברענגט „ומדרשו", איז דאָס ניט ווי אין אַנדערע ערטער, וואו לויט „מדרשו" איז דער פירוש אין פסוק אַנדערש ווי לויט „פשוטו" — נאָר בנדו"ד, איז אויך לויט „מדרשו" איז דער פירוש אין פסוק ווי לויט „פשוטו"[27] (— „מדרשו" גייט (בעיקר) אויף (איז מוסיף נאָך) אַן ענין וואָס איז מרומז אין פסוק);

ולאידך גיסא, איז דער דרש (ניט נאָר „מיישב" דעם פשט, נאָר) „מוכרח" לויט „פשוטו"[28] — ווייל דוקא לויטן דרש (בל' רש"י[29] — אגדה) לישב פשוטו ש"מ) וועלן פֿאַרענטפערט די אריכות

---

22) בדפוס ראשון ושני וכמה כת"י רש"י — תיבה זו ליתא.

23) בדפוס שני וכמה כת"י רש"י — „שתורתו". אבל בדפוסי רש"י שלפנינו הוא כבפנים. ובא' מכת"י רש"י (שתח"י) — „שתורתם".

24) בבאר מים חיים (לאחי המהר"ל) כאן משמע, שמפרש שכוונת רש"י היא (לא לב' סוגים בזב, כ"א) לבעל „ריבוי זיבות" (בניגוד ל„בעל ראי' אחת"). ו„תורתן מפורשת למעלה" היינו הצד השווה בין בעל ב' וג' ראיות (שצריכים ז' נקיים).

אבל מאריכות לשון רש"י „בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות שתורתן כו'" משמע, שכוונתו לב' הסוגים שהזכיר לעיל בפירושו. ואולי היתה לפניו הגירסא שבדפוס שני דרש"י (הנ"ל בהערה שלפנ"ז).

25) או עכ"פ שקול כנדה. וראה רמב"ן סוף פרשתנו („על דרך הפשט").

26) במפרשים (רבינו הלל וקרבן אהרן לתו"כ כאן. רא"ם, גו"א ושפ"ח כאן) דג' זיבות שנאמרו כאן (בב' הפסוקים) מורות על בעל ג' זיבות. והוא ע"ד פרש"י לעיל טו, ג (וראה לעיל הערה 12). אבל ע"ד הפשט אינו דומה פרש"י לעיל לנדו"ד, כי בפסוק דילן („והזב את זובו") נאמרו רק ב' זיבות (אף ש"ל שמצטרף ל„זאת תורת הזב"); משא"כ בפרש"י לעיל, שבהכתוב שאירי בבעל שתי ראיות נאמרו ב' זיבות בפ"ע, ובכתוב שאירי בבעל ג' ראיות — ג' ראיות בפ"ע.

27) ראה עד"ז באר יצחק לעיל שם.

28) להעיר ממשנ"ת (לקו"ש חכ"א ע' 33 ואילך) בביאור דברי רש"י (וארא ו, ט בסופו) „יתיישב המקרא על פשוטו . . והדרשה תדרש", שכוונת רש"י בזה היא, שהפשט מכריח הדרש, ע"ש.

29) בראשית ג, ח.

לשון הפסוק (וואס איז שווער לויט „פשוטו"):

פריער[30] שטייען צוויי פסוקים: „איש כי יהי' זב מבשרו זובו טמא הוא. וזאת תהי' טומאתו בזובו רר בשרו את זובו או החתים בשרו מזובו טומאתו היא", און דערנאך (אין דעם פסוק שלאח"ז) הויבן זיך אן די פרטי דינים פון טומאת הזב — „כל המשכב וגו'".

איז ניט פארשטאנדיק: פארוואס איז די תורה מפסיק צווישן „וזאת תהי' טומאתו בזובו" און די דיני הטומאה („כל המשכב וגו'") מיט די ווערטער „רר בשרו גו' או החתים בשרו גו'", וואס זיינען (ניט דינים אין טומאת הזב, נאר) צוויי אופנים אין זיבה [„רר בשרו" — „ריר שיוצא צלול"[31]; „החתים בשרו" — „שיוצא עב וסותם את פי האמה"[31]] —

די ווערטער „רר בשרו את זובו או החתים בשרו מזובו" האבן לכאורה גע־דארפט שטיין אין דעם פריערדיקן פסוק: „איש כי יהי' זב מבשרו, רר בשרו את זובו או החתים בשרו מזובו, זובו טמא הוא" (און דערנאך: „וזאת תהי' טומאתו כל המשכב גו'")?

אויף דעם קומט „מדרשו" און פאר־ענטפערט — „מנה הכתוב הראשון . . וקראו טמא . . הכתוב השני . . וקראו טמא": די תורה איז דערמיט מרמז אויף צוויי סוגים אין זב, וואס זייער טומאה איז ניט גלייך; און דערפאר שטייען זיי אין צוויי באזונדערע פסוקים („הכתוב הראשון . . הכתוב השני"[32]), און יעדן פון זיי באזונדער — „קראו טמא" (ווי־באלד זייער טומאה איז ניט גלייך).

וואס זיינען די צוויי סוגי זב (און וואו איז דער חילוק ביניהם מרומז אין פסוק)? — זאגט רש"י, אז יעדער „זוב" וואס ווערט דערמאנט אין פסוק איז מרמז אויף נאך א ראי'; ובמילא — רעדט דער „כתוב הראשון" וועגן איינעם וואס האט געזען ראיות שתים, און „כתוב השני" — וועגן איינעם וואס האט געזען ראיות שלש.

קומט אויס, אז פשוטו של מקרא דארטן איז מכריח (אז מ'דארף דרש'נען דעם יתור הלשון, ובמילא —) אז עס זיינען דא צוויי סוגים אין זב — בעל שתי ראיות און בעל שלש ראיות.

ז. וויבאלד אז דער „מדרשו" בנדו"ד איז אזא וואס איז מוכרח מצד „פשוטו" (כנ"ל), איז פארשטאנדיק, אז אויך דער חילוק אין דין צווישן זיי (וואס רש"י ברענגט) — „שתים לטומאה והשלישית מזקיקתו לקרבן" — איז (ניט בלויז העתקת לשון חז"ל[33], וועלכער איז ניט היפך הפשט, נאר ס'איז) מוכרח אין פשוטו של מקרא.

והביאור: וויבאלד אז „וזאת תהי' טומאתו" באציט זיך בפשטות צו דעם „טמא הוא" וואס שטייט אין פריערדיקן פסוק (ביי בעל שתי ראיות), דארף מען זאגן, אז די דיני טומאה וועלכע שטייען בהמשך הפרשה זיינען דא אויך ביי בעל שתי ראיות[34].

מוז מען במילא זאגן, אז די הוספה פון בעל שלש ראיות אויף בעל שתי

---

30) טו, ב־ג.

31) פרש"י שם.

32) ע"פ המבואר בפנים יומתק טעם הוספה זו של רש"י (הראשון . . השני) על לשון הש"ס (מגילה ח, א. נדה מג, ב).

33) מגילה ונדה שם (בשינוי לשון קצת).

34) משא"כ ע"ד הדרש והההלכה, שיש לימוד מיוחד שבעל שתי ראיות צריך ז' נקיים (תו"כ פרשתנו טו, יג. מגילה שם, א־ב).

ראיות איז ניט אין דעם עצם ענין (ואופן) הטומאה — „טמא הוא" — נאר אין דעם וואס „(שתים לטומאה) והשלישית מזקיקתו לקרבן"[35]. — ניט „מחייבתו קרבן" וואס „זיקה" מיינט — נויטיקייט אין אַ נייער (זייטיקער) זאך.

ועפ"ז איז מובן וואס רש"י זאגט בסיום הסדרה „בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות שתורתן מפורשת למעלה" — ווייל דער חילוק הנ"ל צווישן שתי ראיות און שלש ראיות איז מוכרח אויך מצד „פשוטו" (כנ"ל בארוכה); ובמילא, אַז רש"י וויל אפטייטשן וועלכער „זב" איז תורתו „מפורשת למעלה"[36] — ניט ווי בעל ראי' אחת וואס תורתו שטייט ערשט בסיום הסדרה — ברענגט ער ביידע סוגים אין זב.

ח. פון די ענינים מופלאים ע"ד ההלכה אין פירוש רש"י זה:

דער תוכן פון פירוש רש"י בסיום הסדרה שטייט אין תורת כהנים אויפן פסוק, נאר מיט כמה שינויים — ווי מפרשי רש"י[37] שטעלן זיך אויף זיי. ס'איז אבער דאָ אַ שינוי לשון אויף וועלכן לא מצאתי לע"ע אז מ'שטעלט זיך — וואס יש לומר, אז אין דעם שינוי ליגט אַ גאנצער ענין, און אַ לשיטתי' פון תו"כ (הלכה) אדער — פירוש רש"י (פשוטו ש"מ):

אין תו"כ איז דער לשון: „. . זה שראה ראי' אחת . . זה שראה[38] שתי ראיות . . זה שראה שלש ראיות"; און רש"י איז משנה[39] און זאגט: „בעל ראי' אחת . . בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות".

וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדים וואס מ'געפינט אין גמרא[40] צוויי לימודים אויף דעם חילוק פון שתי ראיות און שלש ראיות:

א) די דרשה פון ר' סימאי[41] (וואס רש"י ברענגט דאָ אראַפּ[42]): „מנה הכתוב שתים וקראו טמא שלש וקראו טמא הא כיצד שתים לטומאה ושלש לקרבן".

ב) די דרשה פון די חכמים: „זובו חדא רר בשרו תרי את זובו תלת לימד על זב בעל שלש ראיות שחייב בקרבן. או החתים בשרו מזובו טמא מקצת זובו טמא לימד על זב בעל שתי ראיות שמטמא משכב ומושב".

ויש לומר אז עס איז אַ נפק"מ צווישן די צוויי לימודים — אין דעם גדר פון אַ זב בעל שתי ראיות — וואס מ'קען לערנען אויף צוויי אופנים[43]:

---

35) אף שגם הקרבן שייך לטומאת הזב, שהרי בא לכפר מזובו (פרשתנו טו, טו) — מ"מ אינו דין בהטומאה (כמו הדינים שלפנ"ז).

36) וזה גופא היא כוונת רש"י במ"ש „שתורתן מפורשת למעלה" — שההכרח לפרש ד„והזב את זובו" קאי על „בעל ב' ראיות ובעל ג' ראיות", הוא (לא מלשון הכתוב כאן — כפירוש המפרשים שנסמנו בהערה 26 — כ"א) מפני „שתורתן מפורשת למעלה", וכאן הוא הסך־הכל מהפרשיות דלמעלה.

37) ראה"מ וגו"א כאן.

38) בכמה דפוסים „זו שראתה". אבל לכאורה צ"ל כהגירסא שהובאה בפנים (שהרי קאי על זב).

39) ביל"ש כאן גריס (בתו"כ): בעל שתי ראיות.

40) נדה שם.

41) דרשתו הובאה גם במגילה שם. וכן סתם בפיה"מ להרמב"ם ריש זבים.

42) ראה בארוכה נחלת יעקב כאן.

43) ראה ע"ד• חקירה זו בשומרת יום כנגד יום, אם היא פרט בזבה גדולה או גדר בפ"ע — לקו"ש ח"ז ע' 106 ואילך (ע"ש באורך).

•) אבל לא ממש, כי שם השאלה היא האם הענין דשומרת יום הוא מפני שהראי' יכולה להצטרף ולהביא לידי זיבה גדולה; משא"כ בנדו"ד, שדין טומאת זב בעל שתי ראיות הוא גם כשהראי' היא מסוג אחר שאין שייך לצרפה לשלש ראיות — כי

א) זב בעל שתי ראיות וזב בעל שלש ראיות זיינען צוויי אינגאַנצן באַזונדערע מציאות'ן. די טומאה פון בעל שתי ראיות איז ניט די זעלבע טומאה פון (די שתי ראיות פון דעם) בעל שלש ראיות, זי איז אַן ענין בפני עצמו — די צוויי ראיות מצד עצמן זיינען מחייב טומאת זב וספירת ז' נקיים.

ב) די טומאה פון בעל שתי ראיות איז אַ חלק פון דער טומאה פון אַ זב בעל שלש ראיות. והיות אַז ער איז אַ חלק פון שלש ראיות, באַקומט ער אויך נאָר אַ חלק פון דיני טומאת בעל שלש ראיות.

[עפ"ז קען מען מבאר זיין וואָס עס שטייט אין תרגום יונתן בן עוזיאל אויפן פסוק[44] „איש כי יהי' זב גו'" — „חמא תלת זימני" (און דערמאָנט ניט כלל דעם דין פון בעל שתי ראיות): די טומאה פון בעל שתי ראיות איז אַ חלק פון בעל שלש ראיות].

ט. איינע פון נפקא מינה'ס וואָס מ'קען זאָגן בדרך אפשר להלכה בפועל[45]: אויב עס איז געווען אַ הפסק (יום) צווישן דער דריטער ראי' און די ערשטע צוויי ראיות, צי זיי ווערן אַלע נצטרף און ער באַקומט אַ דין פון אַ בעל שלש ראיות אַדער ניט (וואָס דאָס איז אַ פלוגתא (לדעת ר' אליעזר בן יהודה[46] צווישן בית שמאי און בית הלל):

אויב מ'זאָל אַננעמען, אַז טומאת בעל שתי ראיות איז אַן ענין בפני עצמו, הייסט עס אַז נאָך די צוויי ראיות ווערט גלייך אַ חיוב (מצד עצמו) צו ציילן ז' נקיים (סיידן אויב מ'זעט גלייך אַ דריטע ראי', איז איגלאי מילתא אַז ער איז אַ בעל שלש ראיות).

ולפ"ז דאַרף אויסקומען, אַז אויב עס איז געווען (נאָך די צוויי ראיות) אַ הפסק (יום), ס'איז נתברר געוואָרן אַז ער איז ניט קיין בעל (שלש) ראיות, איז איגלאי מילתא אַז ער האָט (גלייך נאָך דער צווייטער ראי') דעם דין פון אַ בעל שתי ראיות: און אַז ער זעט אין דעם יום שלאחרי ההפסק אַ ראי', איז דאָס אַ נייער ענין, עס ווערט ניט נצטרף צו די פריערדיקע צוויי ראיות[47].

---

44) טו, ב.

45) גם י"ל שזוהי פלוגתת ר' יוסי וחכמים (זבים פ"א מ"ה) אם ראה אחת מרובה כשתים הוי כשתי ראיות, כמו ראה אחת מרובה כשלש שילפינן מקרא דהוי כג' ראיות, דלר"י אין הדין מבעל ג' נמשך לבעל ב' (פיה"מ להרמב"ם שם) — אף שלכאורה כש"כ הוא דמרובה כשתים צ"ל מתחלק לשתים (כמ"ש במשנה אחרונה שם).

טומאת ב' ראיות היא גם אם ראי' הא' היתה באונס, משא"כ טומאת ג' ראיות להצריך קרבן היא רק אם ראי' הא' היתה ברצון (נדה לה, א. רמב"ם הל' מחוסרי כפרה פ"ב ה"ח).

46) זבים פ"א מ"א. ובתוספתא שם (פ"א, ב) דחזר ר"ק להיות שונה כדבריו.

ולהת"ק במשנה (זבים שם. משנה ראשונה דרע"ק תוספתא שם, א) דפלוגתת ב"ש וב"ה היא ב„ראה אחת ובשני הפסיק ובשלישי ראה שתים" — י"ל שס"ל שפליגי בגדר דבעל ראי' אחת אי הוי פרט בזב (גמור) או לא, ותלוי בפלוגתתם שלפנ"ז (במשנה ותוספתא שם. וראה חסדי דוד לתוספתא שם) אי בעל ראי' אחת הוי כשומרת יום או כבעל קרי (לדעת המהרש"א (נדה עב, ב) דלב"ש „בראי' שני' של זוב הוה זוב גמור למפרע". אבל ראה משנה אחרונה זבים שם).

אבל להעיר דבשומרת יום כנגד יום ס"ל לב"ש דגם „הרואה יום אחד עשר" שאא"פ להצטרף לזבה גדולה הוי שומרת יום דאורייתא (משנה סוף נדה), ובנדה"ד (זב בעל ראי' אחת) ס"ל דהראיות מצטרפות. אבל ראה לקו"ש שם (ע' 114 ואילך) שי"ל, שלב"ש גם ברואה יום י"א ישנו הענין דחזי לאצטרופי לזבה גדולה, אלא שהוא בכח, ע"ש. ואכ"מ.

47) ולכן לא קבלו ב"ה מ"ש להם ב"ש (תוספתא שם, ב) „הואיל ונזקק לספירת שבעה בטל הראי' את יום הטהור" — כי אף ש„בטל הראי' את יום

אויב אַבער די טומאה פון בעל שתי ראיות איז אַ חלק אין דעם גדר פון טומאת בעל שלש ראיות, דאַרף אויס־קומען, אַז אפילו נאָך דעם ווי ס'איז דורכגעגאַנגען איין טאָג פון די ז' נקיים (נאָך די צוויי ראיות), ווערט די שפעטערדיקע דריטע ראי' נצטרף צו די פריערדיקע צוויי. ווייל די ספירת ז' נקיים נאָך צוויי ראיות איז (ניט ווייל די צוויי ראיות מצד עצמן זיינען דאָס מחייב, נאָר) ווייל זיי זיינען אַ חלק „ומקצת" פון שלש ראיות[48].

יו"ד. און דאָס איז אויך דער חילוק צווישן די צוויי לימודים הנ"ל:

לויט דער דרשה אַז מ'לערנט אָפּ זב בעל שתי ראיות פון פסוק „מזובו — מקצת זובו טמא", איז אַ זב בעל שתי ראיות אַ „מקצת" פון אַ זב (גמור), בעל ג' ראיות.

משא"כ לויט דרשת ר' סימאי „מנה הכתוב שתים כו'" — די תורה רעכנט „שתים" באַזונדער און „שלש" באַזונדער, און אין צוויי באַזונדערע פסוקים — זיינען דאָס צוויי באַזונדערע סוגים אין זב[49].

הטהור", אא"פ להראי' שלאח"ז להצטרף להראיות שלפנ"ז, כי כבר חל עליו הגדר דזב בעל שתי ראיות.

48) עפ"ז יש מקום לומר, שגם אם הי' הפסק יותר מיום א' מצטרפת ראי' הג' לב' ראיות הראשונות, מכיון שכל הטומאה (וספירת ז' נקיים) של ב' ראיות הוא מפני שהן ההתחלה של שלש ראיות. אלא שלדעת ר"א ב"ר ינאי בתוספתא שם, גם לב"ש מצטרפות הראיות רק אם היו כולם בתוך ג' ימים. וראה משנה אחרונה זבים שם.

49) ואף שגם לר' סימאי איצטריך הדרשה „מזובו, מקצת זבין מביאין קרבן כו'" (מגילה שם. וראה רש"י שם ד"ה מזובו), וכן יליף שבעל ב' ראיות

ועפ"ז קען מען אויך מבאר זיין דעם חילוק צווישן לשון התורת כהנים ולשון רש"י בסיום הסדרה:

דער תורת כהנים ברענגט פריער[50] אַראָפּ דעם לימוד „מזובו — מקצת זובו"; און דערפאַר זאָגט ער דאָ דעם לשון „זה שראה[51] שתי ראיות . . שלש ראיות", דער לשון איז מדגיש די ראיות בפועל; זיי זיינען אין דעם זעלבן גדר, ס'איז נאָר אַ חילוק אין כמות וויפל ראיות עס זיינען (שוין) געווען.

רש"י וועלכער ברענגט דרשת ר' סימאי (כנ"ל) האָלט, אַז דאָס זיינען באַזונדערע מענשן, אַ באַזונדער „בעל שראה"; און דערפאַר איז ער מדייק ומפרט בלשונו[52] „בעל ראי' אחת . . בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות"[53] — יעדער פון זיי איז אַ באַזונדער „בעל" לעצמו.

(משיחת ש"פ מצורע תשכ"ה)

טעון ז' נקיים דכתיב „מזובו וספר, מקצת זובו וספר" (מגילה שם ואילך) — מ"מ: א) י"ל שזהו רק בלימוד ע"ד ההלכה, ב) היסוד שיש חילוק בין ב' וג' (לר' סימאי) הוא מזה ש„מנה הכתוב שתים כו'", ו„מזובו" ילפינן רק באיזה ענין הם חלוקים (שתים לטומאה ושלש לקרבן. וכן דגם שתים טעון ז' נקיים).

50) עה"פ טו, ג. וראה שם, יג. שם, טו.

51) ולהעיר, שגם לעיל שם הלשון בתו"כ הוא: מקצת זובו . . את שראה שתי ראיות — דלא כהלשון בנדה שם „לימד על בעל ג' ראיות . . מקצת זובו טמא לימד על בעל ב' ראיות כו'".

52) לשון זה („בעל ב' . . בעל ג'") רגיל בכ"מ (וכ"ה הלשון גם בהדרשה ד„מזובו מקצת זובו", כבהערה שלפנ"ז) — והדיוק שבפנים הוא מזה שרש"י משנה מלשון התו"כ על אתר.

53) ולא „בעל שתי ראיות ושלש ראיות".